

Iš 1995 metais tyrinėtų kapų išskirtini vyrų kapai Nr.119 ir 127 bei moters kapas Nr. 124. Vyro kape Nr. 119 buvo 15 įkapių. Čia, be antskydžio, peilio, ietigalio, kirvio ir papuošalų, rastas žalvarinis ornamentuotas pincetas. Vyro kape Nr. 127 rastas bronzinis Romos imperatoriaus Gordiano III (238-244 AD) sestercijus, kuris reikšmingas R kapinyno dalies kapų žiedo datavimui. Moters kape Nr. 124 buvo 11 įkapių, iš kurių paminėtinas galvos papuošalas, primenantis rastąjį moters kape Nr. 110.

Gytis Grižas, Vygandas Juodagalvis

Kapinynas ir gyvenvietė prie Zapsės upės

1994 ir 1995 m. LNM archeologinė ekspedicija, tyrinédama Zapsės upės neolito gyvenvietę V, aptiko keliolika objektų, palaidojimų, duobių, akmenų krūšnių, skiriamų geležies amžiui. Vienas degintinis IV-V a. kapas buvo aptiktas ir ištirtas 1992 m. (žr. ATL 1992 ir 1993 metais.V., 1994. P.152-153).

Kapas Nr.2 buvo aptiktas neolitinės gyvenvietės Š dalyje. 2,1 m ilgio ir 40 cm pločio stačiakampio suapvalintais kampais formos duobės kontūrai išryškėjo įžemyje - balkšvame smulkiagrūdžiame smėlyje. Kapo duobė buvo 12-15 cm gylio, orientuota tiksliai Š-P kryptimi. Virš kapo buvo aptikti trys stambūs akmenys, padėti prie mirusiojo galvos ir kojų. Palaidojimas griautinis, tačiau beveik visi kaulai sunykę - išlikę tik dantys, buvę, juos tyrinėjusio R.Jankausko nuomone, 7-8 metų vaiko. Kapo duobėje aptikta geležinė profiliuota segė, D formos sagtelės fragmentas, stiklinis baltas karolis, metalinė plokštelė ir keletas keramikos šukelių.

Kapas Nr.3 buvo aptiktas 2,5 m į PV nuo kapo Nr.2. 2,1 m ilgio ir 40 cm pločio, 15 cm gylio stačiakampio suapvalintais kampais formos duobės kontūrai išryškėjo jau gyvenvietės kultūriniam sluoksnyje. Kapas buvo orientuotas Š-P kryptimi, keliais laipsniais nukrypęs į R pusę. Palaidojimas griautinis, tačiau taip pat labai sunykęs - Š duobės dalyje išliko du kaukolės fragmentai. Kapo duobėje aptikti 3 spalvoto stiklo karoliukai, geležinė sagtelė. Dar vienas melsvo stiklo karoliukas buvo surastas už kapo ribų.

Kapas (?) Nr.4 buvo aptiktas 4 m į V nuo kapo Nr.2. Duobė buvo 1,8 m ilgio ir 55 cm pločio, orientuota Š-P kryptimi, stačiakampio suapvalintais kampais formos. Joje aptiktas 9,5 cm aukščio ir 11,5 cm skersmens puodelis pūstais šonais, S pavidalo pakraštėliu, grublėtu išoriniu paviršiumi, puoštas nagų įspaudais petelių srityje.

Kapai datuojami IV-V amžiais. Be palaidojimų, dar aptikta 4 perdegusių akmenų krūsnys ir 3 stambios apskritimo ir ovalo formų 1,1x1,3 m, 126x96 cm bei 1,46x1,26 m skersmens, 1,06-1,6 m gylio neaiškios paskirties duobės, kuriose surasta titnaginių radinių, keramikos su augalinėmis ir mineralinėmis priemaišomis molyje, puodų šukių grublėtu ir brūkšniuotu paviršiumi, pusė puodelio, puošto gnaibytiniu ornamentu, medžio anglies. Išsiskiria ketvirtoji ovalios formos 85x50 cm skersmens duobė, kurios dugnas buvo išgrįstas 6 stambiais rieduliais.

Akmenų krūsnys buvo labai panašios: 50-70 cm skersmens, 20-40 cm aukščio, sukrautos iš nedidelių perdegusių ir sutrupėjusių akmenų. Po krūsnimis (išskyrus vieną) buvo aptikti apskriti židiniai, įrengti 25-40 cm skersmens ir 25-40 cm gylio duobutėse. Židiniuose jokių radinių neaptikta. Trys akmenų krūsnys buvo išsidėsčiusios tarp palaidojimų, o ketvirtoji - kiek toliau, centrinėje tyrinėto ploto dalyje.

1994 ir 1995 m. 90 m į V nuo Zapsės gyvenvietės V pagrindinės perkasos buvo iškasta keletas žvalgomųjų perkasų ir aptiktas naujas archeologijos paminklas, pavadintas **Zapsės upės gyvenvietė VI**. Žvalgomosiose perkasose (bendras ištirtas plotas 23 m²) po 10-20 cm storio miškožemio sluoksniu buvo aptiktas apie 40 cm storio rausvai geltono smėlio kultūrinis sluoksnius su medžio angliukais ir gyvulių kaulais. Kultūriniame sluoksnyje aptikta: grublėtosios keramikos puodų šukių lizdas, gnaibytiniu ornamentu puoštos keramikos, žalvarinė grandelė, geležies gargažiai, molinis puodelio pavidalo tiglio bei apatinis trinamųjų girnų akmuo. Ypač gausu radinių apskritos formos 85x90 cm skersmens ir 95 cm gylio duobėje, kuri buvo aptikta vienoje iš perkasų tuoj po miškožemio sluoksniu. Surasta ir titnaginių radinių, tarp kurių - įtveriamasis kirvelis, lancetinis ir kotinis strėlių antgaliai, skeltės ir nuoskalos.

Kultūrinis sluoksnius priklauso I tūkstantmečio geležies amžiaus gyvenvietei, kuri buvo įsikūrusi ankstesnės akmens amžiaus gyvenvietės vietoje.